

Operatie Gliphoeve Twee flats met een bijzondere geschiedenis

Veel gastvrijheid, maar ook verloederding

Voor de tweede keer in een halve eeuw krijgen de flats Geldershoofd en Gravestein een grootscheepse opknappbeurt. De eerste keer was al een paar jaar na de oplevering van het complex dat toen nog Gliphoeve heette. Een naam die niemand onberoerd liet.

Patrick Meershoek
AMSTERDAM

Het lijkt soms alsof er in de herinnering niet één, maar twee Gliphoeves bestaan. De een was in de jaren zeventig de veilige en vertrouwde landingsplek voor Surinaamse Nederlanders die in de aanloop naar de onafhankelijkheid van hun land massaal voor de zekerheid van Nederland kozen. Zij spreken liefkozend over Glippie en roemen de levendigheid en saamhorigheid in de flat, zoals die inmiddels ook worden bezongen in de bekroonde theatervoorstelling *De Gliphoeve*.

Aan de andere kant is er de flat Gliphoeve die ambtenaren en bestuurders van gemeente en woningbouwcorporaties jarenlang hoofdpijn bezorgde. En door alarmerende berichten in de media de toch al twijfelachtige reputatie van de Bijlmermeer in het land nog verder verslechterde. De flat die door overbewoning en vandalisme zo snel verloederde, dat al twee jaar na de oplevering van het complex plannen moesten komen voor een grootscheepse opknappbeurt ter waarde van twintig miljoen gulden.

Het verleden van Gliphoeve is bewaard gebleven in verontrustend dikke stapels nota's en notities, dat van Glippie vooral in verhalen. Mooie verhalen over de heerlijke roti uit de avondwinkel, over de kinderboerderij van Boer Floor, over de soulparty's in de flat waar bij kaarslicht kon worden gedanst. Verhalen over gastvrijheid ook: een oud-bewoner van Gliphoeve herinnert zich hoe hij van zijn Surinaamse buurman 's ochtends vroeg door het open keukenraam een groot glas whisky krijgt aangereikt. "Anders kun je niet werken."

Vernielingen en stank

In het archief zijn de berichten over de verloederding bewaard. Een ambtenaar die in 1973 op verzoek van het stadsbestuur een kijkje gaat nemen, schrikt zich een ongeluk. Hij maakt melding van honderden opengebroken kelderboxen, vernielde bezittingen en een overall aanwezige stank van urine. 'De troosteloosheid wordt nog vergroot door het feit dat trap- en liftportalen overall op zinloze wijze met verf zijn besmeurd, terwijl met pijnlijke nauwkeurigheid alles wat glasruit was, vernield blijkt.'

Ook de bewoners van Gliphoeve ergeren zich aan de bende, maar leggen de schuld daarvoor bij gemeente en woningbouwverenigingen. Uit een brief uit 1973 aan het stadsbestuur: 'Het onderhoud is typisch kolonialistisch: alsof er nog een stelletje slaven wonen. Die mogen verrotten in het vuil. Wij vragen ons werkelijk af waarom de woningbouwvereniging het onderhoud niet beter ter hand neemt. Wat hebben de bewoners van Gliphoeve eigenlijk misdaan, dat zij zo worden behandeld?'

In de zomer van 1974 worden ruim honderd woningen gekraakt in Gliphoeve. Voorman Just Maatrijk spreekt in de krant van een signaal: "Het is een schandaal dat talloze Surinaamse gezinnen die al jaren in Nederland zijn, nog steeds niet aan woonruimte geholpen zijn. Er moet nú een oplossing komen, met grote spoed, niet alleen voor het huisvestingsprobleem van de Surinamers en Antillianen, maar voor het hele complex van problemen

waarmee de zwarte gemeenschap in Amsterdam is geconfronteerd."

Nieuw dilemma

De kraakacties stellen gemeente en corporaties voor een nieuw dilemma: ontruimen of gedogen? Er wordt voor het laatste gekozen. De kans op nieuwe huurders voor de ontruimde woningen is minimaal en een harde aanpak van de krakers zorgt voor nog meer negatieve publiciteit over de Bijlmer, en daar zitten de verhuurders niet op te wachten. Uit de notulen: 'De woningbouwverenigingen zien de kraakactie als zeer nadelig voor het renommé van de Bijlmermeer, dat net op weg was om gunstiger te worden.'

Het stadsbestuur begrijpt dat er wel iets moet gebeuren en maakt een plan van aanpak. Als een belangrijke oorzaak van de neergang wordt de overbewoning gezien. In de 367 woningen die de vereniging Ons Belang in Gliphoeve onder zijn hoede heeft, blijken ruim 2000

→ Gliphoeve, jaren 70.
FOTO GIJSBERT HANEKROOT

TE ZIEN
t/m APRIL

DE TOCHT MUSICAL

Om alvast in de Elfstedentocht-sfeer te komen geeft **Musical De Tocht** samen met **Chocomel GRATIS Koek-en-Zopie pakketten** weg! Scan de QR-code, vul je gegevens in en wie weet ben jij straks klaar voor de Tocht der Tochten!

Maak kans op een heerlijk
Koek-en-Zopie pakket!

www.musicaldetocht.frl/win

‘Geen Surinamer zal familie onderdak weigeren als hij een woning heeft’

‘Men was ook bang. Wier niks te zoeken had, kwam niet in de Bijlmer’

mannen, vrouwen en kinderen te wonen. Op sommige adressen leven meer dan twintig mensen bij elkaar. ‘Geen Surinamer zal familie of vrienden onderdak kunnen weigeren als hij zelf een woning heeft,’ wordt in een notitie als verklaring gegeven.

Onderdeel van de maatregelen is een onderzoek naar de bewoners dat door socioloog Wim Biervliet ter hand wordt genomen. Hij stelt onder meer vast dat de meeste bewoners nog geen twee jaar in Nederland wonen. Veertig procent van de bewoners is jonger dan vijftien jaar. Als hét probleem ziet Biervliet de verlaging van het socio-economische niveau van bewoners: Nederlanders worden vervangen door Surinamers, Surinamers uit een hoger sociaal milieu maken plaats voor landgenoten uit een lager sociaal milieu.

De flat krijgt het karakter van een honk voor kanslozen, aldus de onderzoeker, en het lukt de instanties niet om daar verandering te brengen. ‘Een belangrijk deel van de Gliphoevebevolking

bestaat uit recente migranten die behoefte hebben aan een algemene oriëntatie in de Nederlandse samenleving. Het beleid ten opzichte van Surinamers heeft vaak het karakter van een verzekeringspremie voor het handhaven van de sociale rust. De factoren die leiden tot sociale onrust worden daarmee niet geëlimineerd.’

‘Dat laatste is wetenschappelijk jargon voor een verwijt van labbekakkerigheid van de bestuurders, of erger: onverschilligheid. Dat was ook de conclusie van Martin Essenberg, de ambtenaar die in 1975 opdracht kreeg de renovatie van Gliphoeve in goede banen te leiden. Op het ministerie merkt hij dat er weinig interesse is. ‘Men was er ook een beetje bang voor, denk ik. De Bijlmer was een geïsoleerd gebied. Als je er niks te zoeken had, kwam je er niet. Dat gold voor burgers, maar ook voor veel bestuurders.’

Samen met de twee woningbouwverenigingen die Gliphoeve in beheer hebben, begint de gemeente met het schoonmaken van de flat en

Operatie Gliphoeve

In Zuidoost gaat dit jaar de grootscheepse renovatie van start van de galerijflats Geldershoofd en Gravestein. In de loop van ruim vier jaar worden bijna duizend woningen opgeknapt. Alle bewoners moeten daarvoor hun woning verlaten. Ze kunnen kiezen voor een woning in de buurt of andere delen van de stad, of terugkeren naar een gerenoveerde woning. De operatie vindt plaats op historische grond: onder de naam Gliphoeve kregen de flats in de jaren zeventig landelijke bekendheid als thuisbasis voor duizenden Surinaamse migranten. In een korte serie belichten we heden, verleden en toekomst. Aflevering 2: Twee flats met een bijzondere geschiedenis.

het herstellen van de vernielingen. Er wordt extra licht aangebracht in de binnenstraat en ook de technische installaties worden onder handen genomen. Er wordt een nieuw ketelhuis gebouwd voor de centrale verwarming en de warmwaterinstallatie. De vuilstortkokers worden doorgetrokken van de binnenstraat naar de onderhuizen, om een einde te maken aan de stankoverlast.

Extra liften

Ook worden zeven extra liften geplaatst. In het oorspronkelijk plan was uitgegaan van een lift per negentig woningen, maar in het overvolle Gliphoeve volstaat dat niet. In het plan van aanpak wordt aangegeven dat de bewoners geregeld met meer mensen in de lift staan dan is toegestaan, en vervolgens op een seintje gezamenlijk opspringen om de ingebouwde controle op het maximum gewicht te omzeilen. Ook dit draagt niet bij aan de levensduur van de installatie.

De hele renovatie neemt jaren in beslag. In 1984 brengt woningcorporatie Ons Belang een nieuwe brochure uit voor Geldershoofd, zoals voortaan de nieuwe naam luidt van het eerste deel van Gliphoeve. De titel van de folder is veelzeggend: Wonen in een flat in de Bijlmer die géén Bijlmerflat meer is. De inleiding gaat nog een stapje verder: ‘Bij de Gliphoeve begint de victorie! De Gliphoeve zal als voorbeeld dienen hoe een verpauperde woonwijk uit de as kan herrijzen.’

Dat was toen en dit is nu. Opnieuw staat grootscheepse renovatie van het complex voor de deur, maar dit keer zijn de plannen gemaakt met een heel ander uitgangspunt. Er is geen behoefte meer om de nieuwe start extra glans te geven door het verleden uit te wissen. De geschiedenis van de Bijlmer is cultureel erfgoed geworden en mag, nee moet, doorklinken in de plannen voor het gebied. Het is zelfs onderwerp van gesprek of de oorspronkelijke naam in ere kan worden hersteld. Gliphoeve, ook bekend als Glippie.

Morgen: Gemengde gevoelens bij de bewoners.

Punt voor punt Waar kan ik mijn kerstboom kwijt?

Belangrijk: haal álle haakjes uit de kerstboom

De feestdagen zijn voorbij en dat betekent dat de kerstboom het huis uit moet. Wat is de beste manier om van die boom af te komen?

1. Mag ik mijn kerstboom zomaar op straat zetten?

Tot en met vrijdag 19 januari kun je je kerstboom kwijt op een van de ruim 2000 inleverplekken, te herkennen aan de bordjes van de gemeente. De gemeente heeft die inzamel punten ingevoerd om iets te doen aan het grote aantal ‘zwerfbomen’ na de feestdagen. Het aantal inleverplekken is verdubbeld sinds vorig jaar. De gemeente brengt de bomen dagelijks naar een groenverwerkingsbedrijf.

2. Kan mijn boom in de gft-bak?

Nee. Kerstbomen horen niet bij het restafval, maar ook niet bij het groente-, fruit- en tuinafval (gft). Ze worden op een andere manier verwerkt. De hars van de boom is niet te composteren en de onderdelen worden dan ook apart versnipperd. Van de naalden en takken wordt compost gemaakt, de stam gaat naar een biomassacentrale. Belangrijk dus: haal alle versiering en haakjes uit de boom.

3. Kan ik mijn boom meegeven aan de ophaaldienst van het grofvuil?

Dat is niet gewenst, zegt een woord-

voerder van de gemeente. Alleen bomen die op ‘de juiste manier’ worden aangeleverd, kunnen duurzaam worden verwerkt – gemengd met huisvuil verdwijnen ze in de verbrandingsoven. Grofvuil aanbieden moet overigens altijd op gezette tijden en plekken, anders kan dat je een boete van 95 euro opleveren.

4. En wat doe ik dan als ik de kerstboom pas na 19 januari weggooi?

Wie zijn boom na 19 januari kwijt wil, kan hem naar een afvalpunt brengen. Die zijn op de Rozenburglaan (Oost), Marie Baronlaan (Oost), Toetsenbordweg (Noord), Seineweg (Nieuw-West), Henk Sneevlietweg (Nieuw-

West) en Meerkerkdreef (Nieuw-West). De gemeente zorgt ervoor dat ook deze bomen op een duurzame manier worden verwerkt.

5. Hoe zit het met Weesp?

In Weesp haalt niet de gemeente

Kerstbomen horen niet bij het gft-afval: de hars is niet te composteren

Amsterdam, maar de Grondstoffen- en Afvalstoffendienst (GAD) regio Gooi en Vechtstreek de kerstbomen op, vanaf 8 januari. Wanneer welk

gebied precies aan de beurt is, is te vinden op de inzamelkalender. Voor het afvalpunt van Weesp navigeer je naar Nijverheidslaan 1.

6. Ik kan mijn boom niet zelf wegbrengen, wat zijn mijn opties?

Hopelijk kunnen bureu je dan uit de brand helpen, maar er zijn ook particuliere bedrijven die de klus graag van je overnemen. Daar is dan wel een prijskaartje aan verbonden: voor een bedrag vanaf 35 euro kun je gebruikmaken van een ophaalservice in de regio Amsterdam. Vervolgens moet je wel nog zelf alle afgevallen naalden uit je tapijt plukken. **Marijke Beijen**